МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

ISSN 3083-6557 print

НАУКОВІ ПРАЦІ МАУП

Проблеми модернізації України

Випуск 1 (48), 2025

Київ
2025

УДК 330-339; 321.7; 159.9
М58

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом (протокол № 4 від 28.05.2025)

Редакційна колегія:
С. В. Храпатий (голова), д-р фіз.-мат. наук, проф.
І. А. Семенець-Орлова, д-р наук з держ. упр., проф.
Я. М. Раєвська, д-р психол. наук, проф.
С. О. Лисенко, д-р юрид. наук, проф.
А. І. Федосов, д-р мед. наук, проф.
М. І. Зубрицький, д-р. юрид. наук
О. М. Гордієнко, канд. техн. наук
В. І. Меджебель (*Чуєнко*), канд. юрид. наук
Л. М. Крива, канд. істор. наук
І. М. Капеліста (виконавчий редактор), канд. наук з держ. упр.
Є. Я. Черняк

Матеріали подано в авторській редакції.
Відповідальність за зміст та орфографію матеріалів несуть автори.

Міжрегіональна Академія управління персоналом.
М58 Наукові праці МАУП. Проблеми модернізації України / редкол.: С. В. Храпатий (голова) [та ін.]. Вип. 1 (48). Київ: Міжрегіональна Академія управління персоналом, 2025. 686 с. Бібліогр. в кінці ст.

У збірнику висвітлено матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції "Розбудова інноваційних економіки, менеджменту та освіти в умовах нової соціальної реальності" (Київ, Міжрегіональна Академія управління персоналом, 20–22 травня 2025 р.).

Наведено тези доповідей учасників науково-практичної конференції МАУП з проблематики широкого кола аспектів процесу системної модернізації України.

Для науковців, громадсько-політичних діячів, студентів, а також усіх, хто цікавиться розвитком Української держави і світовим досвідом проведення модернізаційних процесів.

Видається з 2001 року.
Періодичність: 1 раз на квартал.
Засновник: *ПрАТ "ВНЗ "Міжрегіональна Академія управління персоналом".*
УДК 330-339; 321.7; 159.9

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2025

Г. А. Дмитренко, Н. В. Головач
Людський потенціал як драйвер економічного прогресу в Україні та світі *277*

І. Ю. Дропа
Оплата праці в епоху змін: адаптація до нової соціальної реальності *280*

ГУМАНІСТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ ТА СУСПІЛЬСТВА: ОСВІТА В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ XXI СТОЛІТТЯ

І. І. Климкова
Основні виклики вищої освіти в умовах нових соціальних реалій *284*

Вацлав Шимек
Digital communication as a factor influencing the development of social skills in the education of children and adolescents in the conditions of the new social reality *288*

Є. Іщенко
Державотворча специфіка української літератури як складова сучасної європейської гуманітаристики *293*

М. Л. Яковенко
Сучасні тенденції трансформації Інституту вищої освіти *298*

А. Д. Божков
Сучасна роль ЮНЕСКО в інтеграції Цілі сталого розвитку (SDG 4) у вищу освіту *300*

О. А. Корман
Особливості впливу позитивної психотерапії на комунікативну функцію мозку *301*

О. В. Деренко
Теоретичні підходи до регіонального економічного розвитку *304*

Н. О. Белозьорова, О. О. Блажко
Шляхи формування мотивації до навчання в учнів сучасної початкової школи *307*

Ю. О. Мєлков
Гуманістичні засади соціальної та інституційної трансформації вищої освіти *309*

А. І. Левченко, В. І. Чуєнко
Проблема захисту прав жінок на сході України *311*

І. М. Левчук, В. І. Чуєнко
Міжнародно-правовий захист біженців та проблеми реалізації їхніх прав *313*

що багато що залежить від них. І вони знать, як реагувати в умовах нової соціальної реальності, маючи в арсеналі позитивні інструменти самопомочі.

2. В теперішні часи України ми, як психологи, волієм мати результат якомога швидше, тому метод Позитивної психотерапії ефективно проявив себе, як коротко-строкова терапія, в контексті усвідомлення клієнтами свого власне індивідуального, отримавши діагностичний ефект щодо покращення психічного стану клієнтів.

Джерела

1. *Джозеф Кемпбелл*. Герой із тисячею облич. Л.: Terra Incognita, 2020, 416 с.
2. *Джон Кехо*. Квантовий воїн. Х.: Книжковий клуб "Клуб Сімейного дозвілля", 2020. 288 с.
3. *Дік Свааб*. Ми — це наш мозок. Х.: Книжковий клуб "Клуб сімейного дозвілля", 2018. 496 с.
4. *Лучано Фадіга*. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Luciano_Fadiga (дата звернення 01.05.2025)
5. *Носсрат Пезешкіан*. Психосоматика і позитивна психотерапія. (Електронна книга, 2008): URL : https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-211-69499-2_73 (дата звернення 01.05.2025)
6. *Носсрат Пезешкиан*. Торгівець і папуга. Східні історії у психотерапії. К.: Akonit, 2004. 149 с.

Науковий керівник — **О. Б. Мельничук**,
канд. психол. наук, доцент МАУП.

О. В. ДЕРЕНКО

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти "доктор філософії" (Phd)
Навчально-наукового інституту управління, економіки та бізнесу
Міжрегіональної Академії управління персоналом

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО РЕГІОНАЛЬНОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Вивчення економічного розвитку є однією з найважливіших областей досліджень в економіці та політичної економії. Класична і неокласична економіка розглядає розвиток з точки зору ефективного розподілу обмежених виробничих ресурсів, які підтримують оптимальний ріст, виробництво і постійне розширення асортименту товарів і послуг. Замість цього, новий економічний підхід до розвитку аналізує соціально-економічні, політичні та інституційні аспекти. механізми, які прискорюють економічне зростання, підвищують рівень життя людей і скорочують бідність, нерівність доходів та насильницькі злочини [1].

Регіональний розвиток є багатовимірною концепцією з великою соціально-економічною різноманітністю, яка визначається безліччю факторів, таких як наявність природних ресурсів, якість і кількість робочої сили, наявність і доступ до капіталу, продуктивні та накладні інвестиції, підприємницька культура та ставлення, фізична інфраструктура, галузева структура, технологічна інфраструктура та прогрес, відкритість, системи державної підтримки тощо [2].

Отже, це спонукало до теоретичного осмислення та формулювання різних теорій регіонального економічного розвитку, деякі з них запозичені з теорій розвитку на національному рівні, інші зосереджені на регіональному контексті.

У таблиці представлена класифікація теоретичних підходів щодо національного економічного розвитку, запропонована Кочча Маріо [3].

Теорії національного економічного розвитку

Групи	Теоретичні підходи
Класичні теорії розвитку	
Теорія лінійних стадій	Теорія стадій зростання Ростоу
	Модель зростання Харрода-Домара
Моделі структурних змін	Теорія розвитку Льюїса
	Емпіричні моделі розвитку
Моделі міжнародної залежності	Модель неоколоніальної залежності
	Дуалістична модель розвитку
	Модель помилкової парадигми
Неокласична контрреволюція	*Неокласична модель зростання Солоу*
	Теорія суспільного вибору
Сучасні теорії розвитку	
	Теорія ендогенного росту (модель Ромера)
	Теорія взаємодоповнюваності та порушення координації
	Модель множинної рівноваги
	Теоретичний підхід «великого поштовху»
	Теорія ущільнювальних кілець Кремера

Джерело: побудовано автором на основі [3].

Метою регіонального розвитку є зменшення регіональних диспропорцій усередині країн для підтримки загального розвитку націй як цілісної системи. Автором джерела [4] виділено дев'ять теоретичних підходів, кожен з яких породжує різні теорії та моделі регіонального розвитку: 1) теорія розташування або її називають розміщення фірми чи теорія місць; 2) традиційні неокласичні теорії; 3) кейнсіанські теорії; 4) теорії ядро-периферія; 5) теорія функціонального розвитку; 6) теорія стадій зростання; 7) теорії нерівноваги; 8) теорія ендогенного росту; 9) нова теорія економічної географії [4].

Моделі регіонального розвитку, засновані на теорії розміщення фірм, припускають, що регіональний розвиток значною мірою залежить від існування фірм у регіоні. Отже, у таких моделях регіональний розвиток є функцією факторів, які фірми враховують, обираючи місце розташування.

Теорії, які ґрунтуються на традиційній неокласичній структурі, припускають, що ключовими детермінантами регіонального економічного розвитку є продуктивність і технологічний прогрес, оскільки вони сприяють довгостроковому зростанню потенціалу пропозиції..

На противагу неокласичній точці зору, яка наголошує на факторах, що впливають на спроможність пропозиції, як головних детермінантах регіонального розвитку, кейнсіанські теорії припускають, що регіональний розвиток залежить від попитом. Дві основні теорії регіонального розвитку підпадають під цю структуру: теорія експортної бази та теорія витрат-випуску.

Відповідно до теорій регіонального розвитку "ядро-периферія" існують передові (лідерські) регіони та слаборозвинені (відстаючі) регіони, отже, регіональний розвиток уважається нерівномірним за своєю суттю, тому, на відміну від традиційного неокласичного підходу, ці теорії заперечують те, що у регіонів наявнітенденції наближення щодо однакових довгострокових темпів зростання.

Теорія функціонального розвитку відходить від припущення, що регіональний розвиток може бути досягнутий шляхом використання вибраних регіональних ресурсів для створення генеративного зростання. Отже, регіон можна перевести на вищі стадії розвитку, організувавши його навколо основної функції, тісно пов'язаної з його ресурсами.

Теорія стадій, розроблена У. Ростоу у 1960-х роках, передбачає, що регіональний розвиток відбувається через стадії зростання. Відповідно до цієї теорії існує п'ять етапів регіонального розвитку: 1) традиційний, 2) передумови для злету, 3) зліт, 4) зрілість, 5) масове споживання.

Теорії дисбалансу регіонального розвитку відходять від припущення, що регіональний розвиток стимулюється силами дисбалансу. Три основні теорії регіонального розвитку вписуються в цей підхід: теорія динамічної нерівноваги Й. Шумпетера, регіональна теорія життєвого циклу та теорія життєвого циклу продукту.

Неокласичні теорії ендогенного зростання регіонального розвитку модифікують традиційні неокласичні теорії, роблячи технічний прогрес (і, отже, зростання продуктивності) ендогенним для економічного процесу. Вони розглядають довгострокове регіональне зростання як результат накопичення капіталу та праці (традиційний неокласичний погляд), а також як результат регіональних характеристик з точки зору людського капіталу, науково-дослідних розробок, інновацій, знань, а також певного роду ефектів поширення знань і технологій.

Нові економіко-географічні теорії регіонального розвитку змінюють традиційну неокласичну модель, припускаючи зростаючу віддачу від масштабу та недосконалу конкуренцію в контексті міжрегіональної торгівлі Цей підхід до економічної географії зосереджується на балансі між доцентровими (агломеруючими) і відцентровими (розпорошуючими) силами у визначенні ступеня та форми регіональної концентрації економічної діяльності [4].

Хоча багато концепцій, введених теоріями нової економічної географії, не є абсолютно новими у сфері регіонального розвитку, перевага цього підходу полягає в тому, що він переорієнтовує увагу основної неокласичної економіки на інший (і більш реалістичний) набір детермінант регіонального розвитку.

Джерела

1. *Todaro M. P., Smith S. C.* (2003). Economic development, Parson, Addison Wesley Harlow, England.
2. *Bærenholdt J. O.* (2009). Regional Development and Noneconomic Factors. In R. Kitchin, & N. Thrift (Eds.), *International Encyclopedia of Human Geography* (Vol. 9, pp. 181–186). Pergamon Press.
3. *Coccia M.* (2018). An introduction to the theories of national and regional economic development. *Turkish Economic Review*. Vol. 5. № 4. P. 350–358, http://dx.doi.org/10.1453/ter.v5i4.1794
4. *Sousa S.* (2010). Theories of regional economic development: a brief survey. *Povos E Culturas.* (14), 29–52. https://doi.org/10.34632/povoseculturas.2010.8651